

Nederlandse Vereniging voor

Logopedie en Foniatrie

Dyslexiewijzer

Dyslexiewijzer

Waarom deze dyslexiewijzer?

Voordat kinderen met het leesonderwijs in aanraking komen, kunnen ze al verwezen worden naar een logopedist. Zij hebben dan een logopedische stoornis die op de aanwezigheid van dyslexie kan wijzen. Hun behandeling vraagt om een andere aanpak dan bij kinderen die geen risicofactoren voor dyslexie hebben.

In deze dyslexiewijzer wordt de relatie gelegd tussen vier typen taalleerproblemen en het risico op dyslexie. De wijzer bevat een literatuurverwijzing en sites met meer informatie over dyslexie.

De rol van de logopedist bij dyslexie

Logopedisten zijn vaak al in een vroeg stadium betrokken bij kinderen met dyslexie. Die zijn soms nog niet in het leesproces vastgelopen, maar vertonen al wel risicofactoren. Een vroege adequate begeleiding (onder andere met klanken en letters werken) kan dyslexie weliswaar niet voorkomen, maar verkleint wel de uitingsvorm ervan. De behandeling door een (gespecialiseerde) logopedist levert zo een grote bijdrage aan het voorkomen van leesproblemen en het verminderen van de gevolgen. Behalve logopedisten zijn er andere beroepsgroepen betrokken bij de diagnose en behandeling van dyslexie: orthopedagogen, psychologen, remedial teachers. Logopedisten onderscheiden zich omdat zij de deskundigheid hebben van diagnostiek, indicatiestelling en therapie van spraak- en taalstoornissen. Logopedie omvat specifieke kennis over fonologie en oproepsnelheid die nauw samenhangt met diagnostiek en begeleiding.

De risicogebieden voor het leren lezen en/of spellen zijn het werkerrein van de logopedist. Met name zijn/haar signalerende en interveniërende rol bij de vroegtijdige opsporing van risicokinderen is groot. Ook bij het aanvankelijke en voortgezet lezen is een ondersteunende rol weggelegd voor de logopedist.

Het einddoel van technisch lezen wordt gedefinieerd als 'stil lezen met begrip'. Ook bij dit begripsmatige aspect van het lezen wordt het specifieke werkerrein van de logopedist aangesproken, namelijk de taalontwikkeling en de woordenschat.

Samenhang spraak-/taalmoeilijkheden en dyslexie

Veel kinderen met ernstige spraak-/taalmoeilijkheden (ESM) ontwikkelen op latere leeftijd dyslexie. In de wetenschappelijke literatuur worden percentages van wel 40-50% genoemd waarbij de combinatie van taalproblemen en dyslexie vaker bij jongens dan bij meisjes voorkomt (*protocol Leesproblemen en Dyslexie groep 5 – 8 van Hanneke Wentink en Ludo Verhoeven pag 49-50*).

Er zijn vier typen taalleerproblemen te onderscheiden die ten grondslag liggen aan moeite met lezen, spellen en rekenen:

1. Auditieve verwerkingsproblemen
2. Spraakproblemen
3. Grammaticale problemen
4. Problemen met de betekenisverlening

1. De rol van de logopedist bij auditieve verwerkingsproblemen

Leerlingen met auditieve verwerkingsproblemen hebben moeite met het onderscheiden, herkennen, analyseren en synthetiseren van spraakklanken. Alleen auditieve oefeningen leveren voor het leren lezen erg weinig op. Lezen bestaat uit meer dan alleen de auditieve component. Juist de koppeling tussen de auditieve en de visuele component is belangrijk. Een logopedist leert een kind om met klanken te manipuleren waarbij in een vroeg stadium met klanken en letters wordt gewerkt. Het effect hiervan is bewezen.

2. De rol van de logopedist bij spraakproblemen

Een logopedist is alert op het blijvende effect van spraakproblemen bij lezen en spellen. Bij de behandeling komt de auditieve, visuele en spraakmotorische component van de woordstructuur aan de orde. Kinderen moeten een woord horen, zien (letters en mondbeeld) en uitspreken.

Definitie dyslexie

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en/of vlot toepassen van het lezen en/of het spellen op woordniveau.

Bron: Stichting Dyslexie Nederland 2008

3. De rol van de logopedist bij grammaticale problemen

Grammaticale problemen bij kinderen zijn vooral terug te vinden bij het niet correct kunnen toepassen van regels met betrekking tot woordvorming, zinsbouw en spellingregels

4. De rol van de logopedist bij problemen met de betekenisverlening

Kinderen die problemen hebben met betekenisverlening hebben moeite met het vinden van de juiste woorden, met het leggen van relaties tussen woorden en met pragmatisch taalgebruik. Deze problemen komen tot uiting bij begrijpend luisteren, begrijpend lezen, het vertellen van verhalen zowel mondeling als schriftelijk (stellen). De logopedist kan een kind helpen om woordvinding en pragmatiek te benaderen via geschreven taal, zeker wanneer er sprake is van lees- en spellingproblemen.

Anbeveling

De commissie Dyslexie van de NVLF vindt dat nadere scholing van de logopedist op het gebied van dyslexie noodzakelijk is om kinderen met (risico op) lees- en spellingproblemen adequaat te kunnen behandelen.

Literatuur

- *Aarnoutse, C. en L. Verhoeven (red)(1999)*
Tussendoelen beginnende geletterdheid. Een leerlijn voor groep 1 tot en met 3
Nijmegen, Expertisecentrum Nederlands
Bestellen: www.lcowijzer.nl
- *Aarnoutse, C. en L. Verhoeven (red)(2003)*
Tussendoelen gevorderde geletterdheid voor groep 4 tot en met 8
Nijmegen, Expertisecentrum Nederlands
Bestellen: www.lcowijzer.nl
- *Braams, T. (2001)*
Dyslexie een complex taalprobleem
Meppel, Boom ISBN 905352 719 2
- *Henneman, K., R. Kleijnen en A. Smits (2004)*
Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs
’s Hertogenbosch, KPC-groep
Downloaden of bestellen www.kpcgroep.nl
- *Wouters, E, en H. Wentink (2005)*
Protocol Leesproblemen en dyslexie voor het speciaal basisonderwijs
Nijmegen, Expertisecentrum Nederland
Bestellen: www.lcowijzer.nl
- *National Reading Panel*
Put Reading First
Downloaden via www.nationalreadingpanel.org
- *Fennis, L. – Logopedie en Foniatrie (juni 2004)*
Logopedie en dyslexie?
Vanzelfsprekend!

Websites

www.balansdigitaal.nl

Vereniging van ouders en kinderen met leer- en gedragsstoornissen.

www.letop.be

Eerste hulp bij leerstoornissen.

www.masterplandyslexie.nl

Informatie over het masterplan dyslexie.

www.minocw.nl

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

www.nationalreadingpanel.org

Internationaal onderzoek over leesonderwijs.

www.taalonderwijs.nl

Expertisecentrum Nederlands. Omgaan met taalleesproblemen en dyslexie.

www.tbraams.nl

Specialisten in leerstoornissen. Studieboeken en software.

www.nvlf.nl

De NVLF behartigt de belangen van logopedisten (4000 leden). Zij behandelen kinderen en volwassenen met taal-, spraak-, stem-, slik- en/of gehoorproblemen. Het behandelen van kinderen met lees- en spelling problemen (dyslexie) hoort ook tot het werk van de logopedist. De NVLF wil kwalitatief goede en toegankelijke logopedische zorg voor iedereen die gehinderd wordt in zijn persoonlijke communicatie.

www.kindentaal.nl

Een speciale website van de NVLF over de taalontwikkeling van baby's, peuters en kleuters.

De commissie Dyslexie van de NVLF

De commissie Dyslexie van de NVLF heeft de volgende taak:

- Het uitwerken van de Richtlijn Diagnostiek en behandeling van dyslexie
- Uitwerking geven aan het samenwerkingsverband Dyslexie (NVLF/NIP/NVO/LBRT)
- Deskundigheidsbevordering voor de leden van de NVLF
- Onderhouden van contacten met de opleidingen logopedie over het onderwerp dyslexie
- Adviesrol bij onderwerpen die op andere plaatsen binnen de vereniging spelen en met dyslexie te maken hebben

De commissie ontwikkelt een aantal activiteiten om deze doelen te bereiken. Deze dyslexiewijzer is er een van.

Materiaal / hulpmiddelen

www.anderslezen.nl

Lectuur en informatie voor mensen met een leeshandicap.

www.dedicon.nl

Specialist in het maken van aantrekkelijke leesvormen.

www.ggdrivierenland.nl

Informatie over Spreekbeeld, een leermiddel voor het aanleren en automatiseren van de klanktekenkoppeling.

www.kennisnet.nl

Internetorganisatie voor het onderwijs.

www.lcowijzer.nl

Logistiek Centrum Onderwijs, onder andere uitgever van het protocol leesproblemen en dyslexie.

www.lexima.nl

Leverancier van dyslexiehulpmiddelen.

www.zwijzen.nl

Uitgever van leermiddelen.

Colofon

Deze dyslexiewijzer is een publicatie van de NVLF. De informatie is ontwikkeld als basisinformatie en als uitgangspunt voor de deskundigheidsbevordering van de logopedist op het gebied van dyslexie. Daarnaast biedt de dyslexiewijzer informatie aan andere beroepsbeoefenaren die te maken hebben met kinderen met (mogelijke) lees- en spellingsproblemen. De dyslexiewijzer kunt u bestellen via de webwinkel op www.nvlf.nl.

Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie
Postbus 75
3440 AB Woerden
logopedie@nvlf.nl